

ย้อนตำนาน

พจนทนายนรลึงห์

(ตอนจบ)

กลุ่มโมรารทดี สำนัคดีลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department

โตม นางสาขสุพรรณษา ชำนาญ
(นักศึกษการศึกษนธรรม)

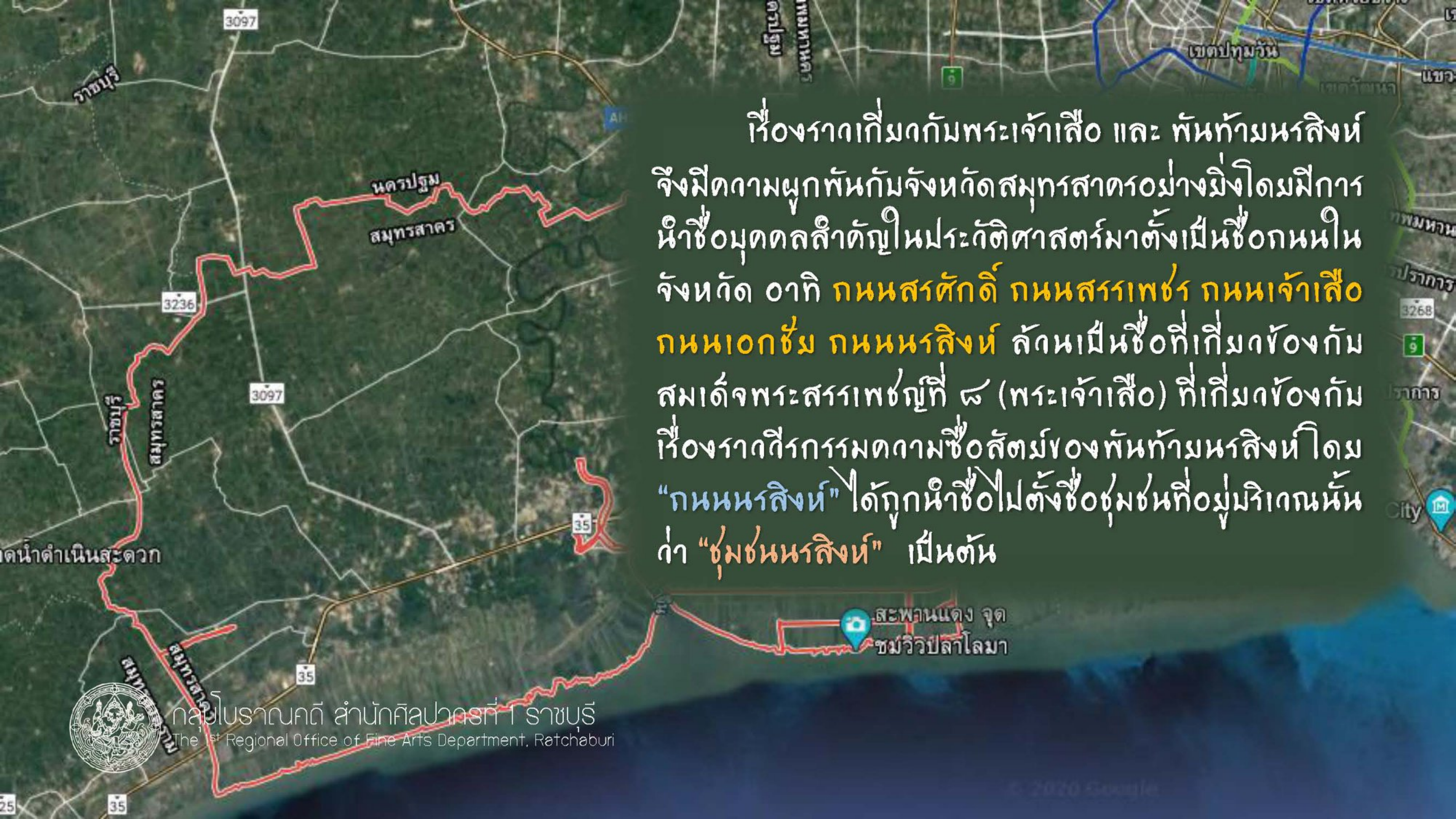
พจนทนายนรลึงห์

ศาลแพ่งท้าวแสนนพ

ต่อจากบทที่แล้ว เราจะมาเล่าย้อนถึงตำนานพันท้าวแสนนพกันนะคะ พร้อมแนะนำสถานที่ที่เกี่ยวข้องและเป็นโบราณสถานสำคัญของจังหวัดสมุทรสาคร มาดูเนื้อหาและเรื่องราวกันเลยคะ

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

เรื่องราวเกี่ยวกับพระเจ้าเสือ และ พันท้าวหนรสิงห์
 จึงมีดกามผูกพันกับจังหวัดสมุทรสาครอย่างมีเงาโดยมีการ
 นำชื่อมุดดลล้าตัญญีใหม่ระกัตติศาสตร์มาตั้งเป็นชื่อถนนใน
 จังหวัด อาทิ ถนนสรศักดิ์ ถนนสรรพเพชร ถนนเจ้าเสือ
 ถนนเอกชัย ถนนหนรสิงห์ ล้วนเป็นชื่อที่เกี่ยวเนื่องกับ
 สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ (พระเจ้าเสือ) ที่เกี่ยวเนื่องกับ
 เรื่องราววีรกรรมดกามชื่อลัสม์ของพันท้าวหนรสิงห์โดย
 “ถนนหนรสิงห์” ได้ถูกนำชื่อไปตั้งชื่อชุมชนที่มุ่มริเวณนั้น
 ว่า “ชุมชนหนรสิงห์” เป็นต้น

ศูนย์โบราณคดี สำนักศิลปากรที่ ๑ ราชบุรี
 The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

ศาลพันท้ายนรสิงห์ ซึ่งมีจุ่มนกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียน
โบราณสถานได้ทั้ง ๒ ศาล คือ ศาลเดิม ที่อยู่บริเวณบ้านพันท้ายนร
สิงห์ และ ศาลจำลองปากคลองโคกขาม ณ ตำบลโคกขาม แต่มีจุ่มน
ประชาชนและนักท่องเที่ยวเดินทางไม่สะดวกที่ศาลเดิมมากก่า
ดักรมเส้นทางคมนาคมที่สะดวก และพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ศาลพันท้ายนรสิงห์
ปากคลองโคกขาม

ศาลพันท้ายนรสิงห์
ปัจจุบัน ปรับปรุงเพิ่มเติมเป็น
"อุทยานประวัติศาสตร์พันท้ายนรสิงห์"

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

สะพานแดง จุด
ชมวิวยลลาโลมา

ศาลเตียม (หลังเก่า)

(ศาลเตียม หลังปัจจุบัน)

ประติมากรรมเจ้าพ่อพันท้าย (จำลอง)

รูปหลักประหาร (ก่อนปรับปรุง)

รูปหลักประหาร (ปัจจุบัน)

ประกาศขึ้นทะเบียนเพื่อโบราณสถานแห่งชาติ
โบราณกิจจากเบกษา เล่ม ๕๓ ตอนที่ ๓๔
เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๙
เสนอขึ้นทะเบียนโดย

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

ศาลจำลอง หลังที่ ๑

ศาลจำลอง หลังที่ ๒

ศาลจำลอง หลังที่ ๓

ประติมากรรมเจ้าพ่อพันท้าย

ปากคลองโคกขาม

ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ โหราขกิจจานุเบกษา
เล่ม ๓๒ ตอนที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๕๘
เสนอขึ้นทะเบียนโดย

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

แผนที่ มณฑลกรุงเทพ

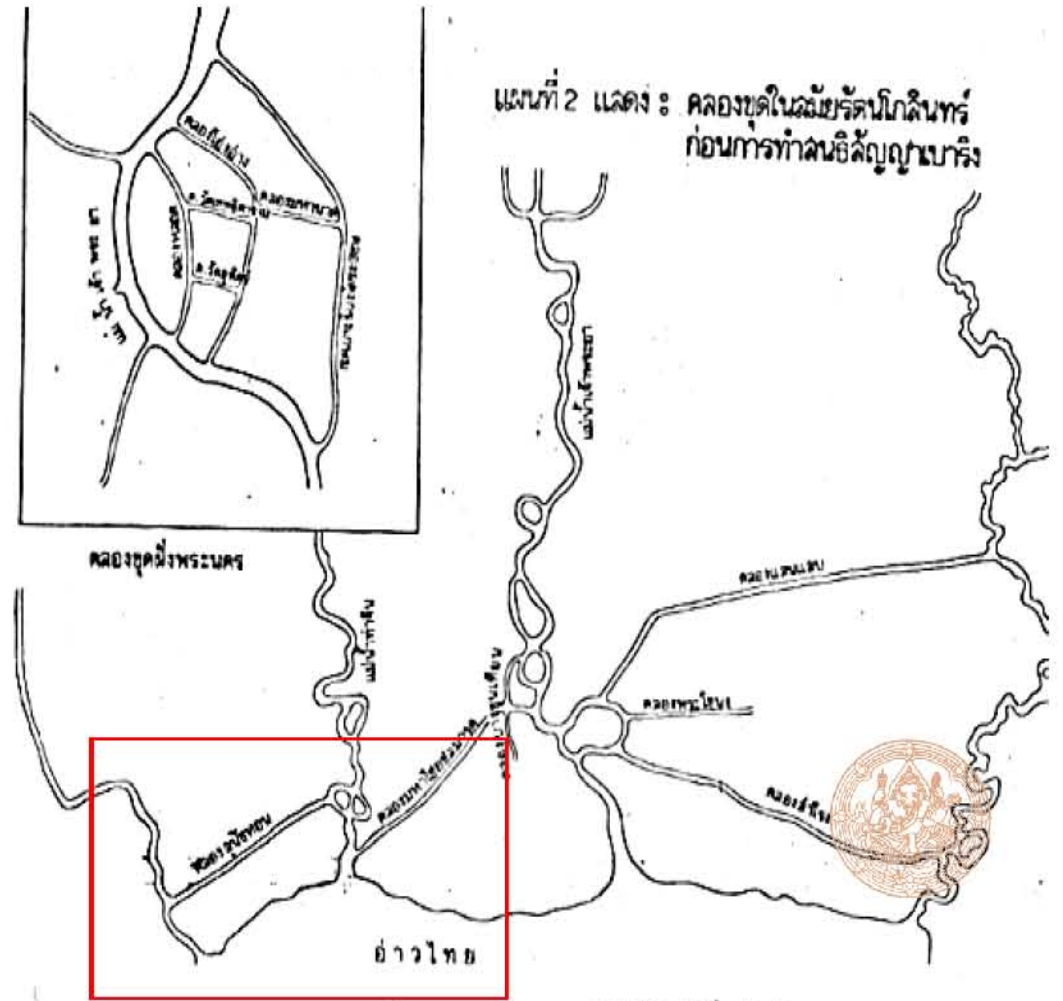
ทั้งนี้ จากเหตุการณ์ของพันท้ายนรสิงห์ที่เกิดขึ้น พระเจ้าเสือ จึงโปรดให้ขุดคลองลัดตัดทางคดเคี้ยวของคลองโคกขามให้ตรง เริ่มต้นจากคลองด่านจนถึงคลองโคกขาม เรียกว่า “คลอง พระพุทธเจ้าหลวง”

การขุดคลองดังกล่าวยังไม่ทันเสร็จ พระเจ้าเสือก็สวรรคตไป เสียก่อน ต่อมาสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๙ (พระเจ้าท้ายสระ) จึง โปรดเกล้าฯ กะเกณฑ์ผู้คนให้มาทำการขุดคลองต่อให้จนเสร็จ เรียกคลองนั้นว่า “คลองมหาชัย” ซึ่งเป็นคลองที่เชื่อมระหว่างแม่น้ำ เจ้าพระยากับแม่น้ำท่าจีน เป็นเส้นทางคมนาคมหรือเส้นทาง การค้าที่สำคัญของผู้คนจากอยุธยา ซึ่งเป็นเมืองหลวงใน ขณะนั้น ใช้เดินทางไปยังเมืองต่างๆ ทางทิศตะวันตก และ กลายเป็นเส้นทางสายประวัติศาสตร์ที่ราบจนทุกวันนี้

ลำดับที่	ชื่อคลอง	รัชกาลที่ขุด	ปีที่ขุด	ที่ตั้ง	วัตถุประสงค์	หมายเหตุ
3	คลองพระพุทธรูปเจ้าหลวง (คลองมหาไชยขอมารค)	เริ่มขุดในรัชกาล พระสรรเพชญ์ที่ 8 (พระเจ้าเสือ) มาเสร็จในรัชกาล พระสรรเพชญ์ที่ 9 (ขุนหลวงพ่าย สระ)	เริ่มขุด พ.ศ. 2248 ขุดเสร็จ พ.ศ. 2264	ขุดเชื่อมระหว่าง แม่น้ำเจ้าพระยา กับแม่น้ำท่าจีน โดยไปออกทาง แม่น้ำท่าจีน	การคมนาคม	- การขุดคลองเพราะ พระสรรเพชญ์ที่ 8 สวรรคตเสียก่อน - คลองนี้เรียกชื่อกันเป็น 2 ชื่อ คือ ระยะทาง ตั้งแต่ปากคลองคาน แม่น้ำเจ้าพระยาไป ถึงคลองโลกขาม เรียกว่า "คลองพระ พุทธรูปเจ้าหลวง" ระยะ ทางตั้งแต่คลองโลกขาม ไปถึงแม่น้ำท่าจีนเรียก ว่า "คลองมหาไชย ขอมารค"

ที่มา พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับต่าง ๆ
พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 1, (พระนคร : คลังวิทยา, 2516).

แผนที่ 2 แสดง : คลองขุดในสมัยรัตนโกสินทร์
ก่อนการทำล้นอิฐฉนวนบาริง

หมายเหตุ แผนที่ฉบับนี้จัดทำโดยกรมศิลปากร

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi

บรรณานุกรม

1. แदन บีช บรัดเลย์. พระราชพงษาวดารกรุงเก่า (ฉบับหมอบรัดเลย์). เข้าถึงเมื่อ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๖๓. เข้าถึงได้จาก <https://vajirayana.org/พระราชพงษาวดารกรุงเก่า-ฉบับหมอบรัดเลย์/๒๔>
2. รศ.ดร.ปรีดี พิศภูมิวิถิ และคณะ. สาครบุรีจากวิถีชาวบ้าน การเปลี่ยนผ่านวิถีชีวิตท้องถิ่นในลุ่มน้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร. บจก.ซูเปอร์ฟีกเซล, ๒๕๖๑

จัดทำโดย

ผู้แต่ง - นางสาวสุพรรณษา ชำนาญ

(นักวิชาการวัฒนธรรม)

ออกแบบ - นายจุลเกียรติ ไพบุลย์เกษม

(ผู้ช่วยฯ นักโบราณคดี)

กลุ่มโบราณคดี สำนักศิลปากรที่ 1 ราชบุรี
The 1st Regional Office of Fine Arts Department, Ratchaburi